

“Alternatīvās zināšanas” latviešu kultūrā: saknes un konteksti

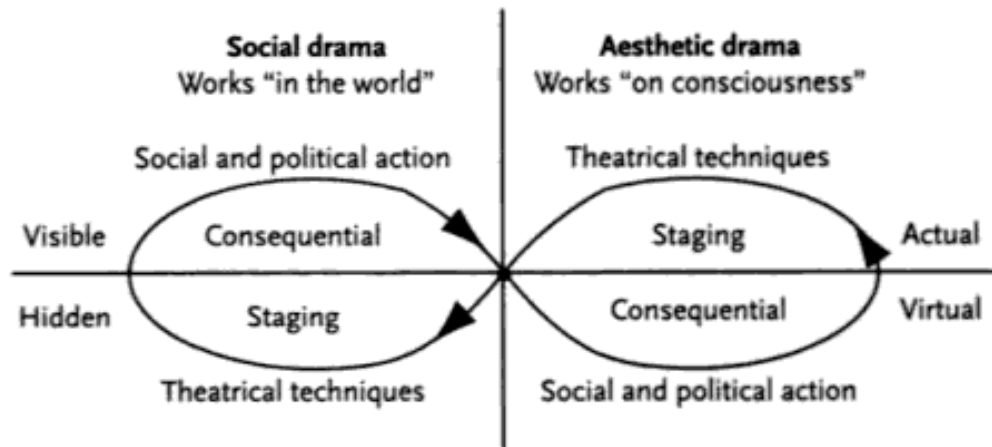
Zane Radzobe

80. Latvijas Universitātes
starptautiskā zinātniskā
konference 2022

LZP FLPP projekta “Dezinformācijas un
sazvērestību radītie riski demokrātijai:
Latvijas pieredzes pārlūkošana” sekcija

Piektdiena, 2022. gada 18. marts plkst. 16.00
Zoom: <https://lu-lv.zoom.us/j/98812240936>

- Analīzes dihtomijas
- Labs – slikts
- Individīds – grupa
- Savs – svešs
- Brīvība – varas ierobežojumi
- Daba – civilizācija
- Reliģija - Zinātne
- Viena realitāte – vairākas realitātes

Populāri piemēri

- Rainis – Spīdola; Ārija
- Aspazija – «Ragana», «Sidraba šķidrants»
- Rutku tēvs «Vella kalpi»
- Ilona Leimane «Vilkaču mantinieci»
- Māris Čaklais «Raganas dziesmiņa pirms sprieduma pasludināšanas»
- Māra Zālīte
- Symbolisms; svešā – savējā nošķirums
- Zinātne vs. Reliģija
- Seksualitāte; Prasme saimniekot
- Individīds pret varu; nacionālā identitāte
- ->metafora!
- -> skatījums no ārpuses
- -> aizspriedumi vai pazeminoša statusa piešķiršana ideoloģisku iemeslu dēļ
- -> realitāte nav sašķelta; nav objektīvas atšķirības starp zināšanu avotiem

«Zilā kalna
Marta»

māksla = maģija
nacionālā
identitāte =
ezotērika

3 grupas

- Komēdijas avots / Ironijas objekts
- Daba vs. Civilizācija
- Sazvērestība

-
- Ivo Brieža «Pēdējais salmiņš»
 - Artūra Dīča «Blok mājas dons Kihots»
 - Matīss Kaža «Ūdens garša»

Uga Oltes «Upurga»
(2021)

«Upurga»

- Skatījums no iekšpuses
- Galvenais varonis – iezīmēts ar nāvi
- No civilizācijas – dabā
- Dabas atmošanās cilvēkā (seksualitāte, vardarbība, rijīgums). Fon Trīrs un Jungs
- Individīds pret grupu, līdz iekļaujas
- Vairāku realitāšu līdzās pastāvēšana; kura īstā?

LINDA NEMIERA

RĪGAS RAGANAS

«Rīgas raganas»
2021

- Reālā Rīga – vēsture, ģeogrāfija, aktuālie notikumi
- Atsauce uz akadēmiskiem tekstiem

- Skatījums no iekšpuses
- Varone – iezīmēta (izskats, kroplība, spējas)
- Absolūta individualitāte, indivīdu grupa; neiekļaušanās
- Vairāku realitāšu līdzās pastāvēšana; saikne ar politiskiem, ekonomiskiem, sociāliem notikumiem

«Līdz ar jauniegūto ietekmi bija radusies arī jauna sabiedrība – ražošanas sabiedrība. Tās elks un pielūgsmes objekts bija fabrikas konveijera lente, kur industrijas dieviem tika ziedotas daudzas jo daudzas cilvēku dzīves stundas. Preču ražošanas un pārdošanas līgumi bija aizstājuši Svētos Rakstus. Baznīca bezspēcīgi noraudzījās, kā rūpnīcu durvis katru dienu aprija simtiem vairāk ļaužu nekā svētnams reizi nedēļā. Tās vīraka smarža izplēnēja ķīmisko dūmu un izplūdes gāzu mutulī. Vēl nekad cilvēks nebija juties tālāks no Dieva kā tobrīd. Ielās parādījās karietes bez zirgiem, mūzika skanēja no kastēm, bet lampas pie griestiem dega pašas. Kas gan bija tas spēks, tā enerģija, kas iedvesa dzīvību priekšmetos, iekustināja tos un lika darboties? Kas gan varēja būt tālāks no Dieva kā sātans?

Bija ļaudis, kuri nespēja samierināties un meklēja izeju no bezdievīgās eksistences, kur dzīve noritēja pēc fabrikas svilpes, tīta kodīgos dūmos un karstās liesmās, kas plūda no fabriku krāšņu melnajām mutēm. Kas gan cits tas varēja būt, ja ne kāds no elles priekškambariem, kur cilvēku dzīves tika sakausētas un pārvērstas galošās, ziepēs un stikla kolbas! Tie cēla gaismā senču gudrības no tiem laikiem, kad amats tika vērtēts augstāk par spēju saražot pēc iespējas vairāk.»

- Daba – Civilizācija?
 - Reliģija – Zinātne?
-
- Pagātnes – tagadnes konflikts. Vecmāmiņas zināšanas vs. Okultais
 - Skaistums vs. Neglītais. Uzticēties var tikai marginālajam
 - Jūgendstils – Tautiskais romantisms
 - Rīgas raganas – vāciska, krieviska, ebreju izcelsme
 - Mūžīga pilsētas celšana, mūžīgs apdraudējums